

**Модельна навчальна програма інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»
для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти
для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку
(авт. Василенко Н. А., Трикоз С. В., Калюкова Ж. С.)**

*«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»
(наказ Міністерства освіти і науки України від 26.04.2022 № 383)*

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Модельну навчальну програму інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» розроблено на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 року № 898 та Типової освітньої програми для 5-10 (11) класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 07.12.2021 року № 1317.

Вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» природничої освітньої галузі у 5-6 класах (адаптаційний цикл базової середньої освіти) у відповідності до загального обсягу навчального навантаження розраховано на 2 години на тиждень. Модельна навчальна програма надає можливості реалізувати вимоги до обов'язкових результатів навчання у природничій освітній галузі, що визначені Державним стандартом.

Основна **мета** інтегрованого курсу - це формування природничих компетентностей здобувачів освіти шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу, усвідомлення своєї приналежності до природи і суспільства, створення елементарної бази для засвоєння здобувачами освіти, відповідно до їх вікових особливостей, досвіду дослідження природи, розуміння змін, зумовлених людською діяльністю, усвідомлення відповідальності за наслідки такої діяльності; розвиток екологічних компетентностей, що передбачають дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадливого використання природних ресурсів; розвиток наскрізних вмій – читати з розумінням, вчитися висловлювати свою думку, діяти творчо, виявляти ініціативу, вчитись приймати рішення та розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими.

Основна **ідея** курсу полягає в розкритті та встановленні зв'язків між компонентами живої і неживої природи, усвідомленні належності людини до природи та суспільства, створенні передумов для бережливого ставлення до навколишнього середовища, у розумінні впливу трудової діяльності людей на всі компоненти природи. Інтегрований курс «Пізнаємо природу» сприяє вихованню у дітей любові до природи, до свого краю, вихованню екологічної свідомості, бережливого ставлення до власного здоров'я і життя.

Досягнення мети та втілення ідеї інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» здійснюється вирішенням наступних **завдань:**

- формування на доступному рівні цілісної природничо-наукової картини світу, що відображає закони і закономірності живої і неживої природи та місце в ній людини; усвідомлення дитиною особистого досвіду спілкування з природою;

- формування уявлень про способи отримання та застосування інформації про природу;
- підвищення активності та формування мотивації учнів до пошуку знань шляхом використання інтерактивних форм роботи;

- оволодіння доступними способами пізнання предметів та явищ природи, набування досвіду різноманітних форм діяльності;

- формування практичних умінь і навичок поведінки в природі і соціальному середовищі, екологічної культури, здорового способу життя;

- розвиток пізнавальних, дослідницьких, творчих, комунікативних здібностей, застосування засвоєних знань і навичок у повсякденному житті;

- розвиток і корекція пізнавальної і емоційно-вольової сфери учнів, активності та самостійності, здатності до творчості, самовираження і спілкування;

- підвищення рівня готовності учнів до засвоєння природничо-географічного матеріалу в наступних класах.

Модельна навчальна програма розроблена з урахуванням вікових та психологічних особливостей дітей із порушеннями інтелектуального розвитку. Зміст програми має корекційне спрямування, що передбачає використання спеціальних методів і прийомів та організаційних форм навчання (індивідуально-диференційований підхід). Ефективність засвоєння природничого матеріалу дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку досягається за допомогою прийомів порівняння, співставлення подібних понять, явищ, визначення спільного і відмінного; за допомогою методів, які використовуються природничими науками: проведення спостережень, дослідів, практичних

робіт, демонстрації натуральних об'єктів, екскурсій. Навчальний матеріал має практичне спрямування, що забезпечує можливості використання учнями набутих уявлень і понять як на уроках, так і у повсякденному житті.

Структура інтегрованого курсу будується на основі лінійного та спіраль-но-концентричного принципу, що передбачає поступове поглиблення та розширення знань та повторення теоретичного і практичного матеріалу з метою усвідомлення та узагальнення сутності явищ і процесів відповідно до вікових та пізнавальних особливостей учнів.

Добір навчального матеріалу здійснено відповідно до пізнавальних можливостей здобувачів освіти 5-6 класів із порушеннями інтелектуального розвитку з урахуванням загально дидактичних принципів навчання, а також, *принципу достатності* навчального матеріалу для формування у дітей уявлень про навколишній світ, усвідомлення своєї належності до природи, розуміння сутності об'єктів живої та неживої природи, зв'язків між природою та трудовою діяльністю людини; та *принципу доступності* матеріалу для сприймання та засвоєння дітьми із порушеннями інтелектуального розвитку.

Наскрізним для всього курсу є питання охорони природи. Зміст програми складено таким чином, що надає можливості здобувачам освіти усвідомити тісний зв'язок життя людини з природою, необхідність оберігати природу приумножувати її багатства. Не розкриваючи поняття про біологічну рівновагу в природі, дітям надаються уявлення про те, що загибель одного природного об'єкта може привести до загибелі інших.

Структура інтегрованого курсу в 5 класі представлена такими розділами:

1. Вчимося досліджувати природу.
2. Вивчаємо неживу природу.
3. Дізнаємось про нашу планету та Всесвіт.
4. Вивчаємо живу природу. Рослинний світ.
5. Вивчаємо живу природу. Тваринний світ.
6. Пізнаємо себе.
7. Вчимося зберігати природу.

Зміст програми 6 класу, згідно спірального принципу, спрямований на розширення та поглиблення знань і навичок, набутих у 5 класі, на подальше формування ключових компетентностей.

Структура інтегрованого курсу в 6 класі представлена такими розділами:

1. Досліджуємо світ природи.
2. Вивчаємо неживу природу.
3. Вивчаємо живу природу. Рослини.
4. Вивчаємо живу природу. Тварини.
5. Пізнаємо себе. Людина.
6. Людина і природа. Вчимося збереженню природних багатств.

Програму складено за табличною структурою, що складається з чотирьох колонок.

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
--	----------------------------	-------------------------------	---

У колонці «Пропонований зміст інтегрованого курсу» подано перелік базових знань, необхідних для досягнення очікуваних результатів навчання. Пропонований зміст і послідовність його викладання в навчальній програмі може бути змінено вчителем. Більшість понять програми є наскрізними, їх розкриватимуть упродовж всього періоду вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу».

У другій колонці наводяться орієнтовні види навчальної діяльності. Згідно вимогам Державного стандарту, це може бути колективна та індивідуальна діяльність, питання для спільного обговорення та інше. Тобто все, що сприяє досягненню очікуваних результатів у межах окремих тем, завдань, досліджень.

У третій колонці відповідно до дібраного змісту, наводяться орієнтовні навчальні досягнення учнів, тобто ті знання та вміння, якими учні мають оволодіти в результаті засвоєння навчального матеріалу. Це засвоєння теоретичних знань, сформованість практичних умінь, досвід елементарної дослідницької роботи. Основні види оцінювання: поточне (під час вивчення теми) та підсумкове (після закінчення розділу, або теми). Для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеню зміст навчання добирається індивідуально, навчальні досягнення оцінюються рівнями: початковий, середній, достатній.

У колонці «Спрямованість корекційно-розвиткової роботи» визначено напрями корекції та розвитку пізнавальної, сенсорної, особистісної сфери та мовленнєвої діяльності учнів, враховуючи конкретний матеріал змісту навчальної програми.

На вивчення змісту програми відводиться по 70 годин у п'ятому і шостому класах – 2 години на тиждень. Розподіл годин за темами здійснюється на розсуд вчителя, відповідно можливостей засвоєння того чи іншого матеріалу.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

5 клас

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікувані результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
--	----------------------------	-------------------------------	---

РОЗДІЛ 1. ВЧИМОСЯ ДОСЛІДЖУВАТИ ПРИРОДУ

Для чого досліджують природу. Методи дослідження природи.	Спостереження за об'єктами живої та неживої	<i>Учень/учениця</i> : знає, розуміє та може	Формування зацікавленості та
--	---	---	------------------------------

<p>Що відноситься до живої та неживої природи. Ознаки живої та неживої природи.</p> <p>Людина – частина живої природи.</p> <p>Ознаки живої природи: дихання, живлення, рух, зростання. Роль людини в природі.</p> <p>Правила безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>природи, природними явищами.</p> <p>Екскурсія реальна або віртуальна з метою спостереження за природою.</p> <p>Дослідження та обговорення ознак живої природи на прикладі людини.</p> <p>Дотримування правил безпеки під час виконання завдання.</p>	<p>пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, за запитаннями вчителя пояснює, чому людина є частиною живої природи, може перелічити ознаки живої природи, характерні для людини;</p> <p>обговорює чинники, що впливають на здоров'я людини;</p> <p>пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати;</p> <p>за допомогою вчителя пізнає світ природи засобами простих наукових досліджень;</p> <p>за допомогою вчителя</p>	<p>позитивного ставлення до змісту навчального предмету. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p> <p>Розвиток уваги завдяки спостереженням.</p> <p>Розвиток мовлення при засвоєнні нових назв.</p> <p>Розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини, як частини живої природи.</p> <p>Розвиток усного мовлення в процесі відповідей на запитання та самостійного складання речень за</p>
---	---	---	--

		<p>відповідає на запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	тематикою уроку.
--	--	--	------------------

РОЗДІЛ 2. ВИВЧАЄМО НЕЖИВУ ПРИРОДУ

<p>Вода Вода в природі. Вода – рідина. Прозора й каламутна вода. Питна вода. Водойми. Поняття джерело, колодязь, струмок, річка. Використання води. Охорона води від забруднення. Правила безпеки на водоймі.</p>	<p>Спостереження за водою (прості досліди). Малювання прозорої й каламутної води. Екскурсія до найближчого водоймища. Віртуальна екскурсія «Водойми світу»</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> розуміє значення води у природі, за допомогою вчителя може пояснити, чому вода – це рідина; за малюнками наводить приклади охорони водоймищ; ознайомлений із значенням понять, які характеризують водойми (джерело, струмок, річка); за малюнками пояснює</p>	<p>Розвиток мислення шляхом аналізу добутих знань про воду, та формування причинно-наслідкових зв'язків між водою та живою природою. Формування мисленнєвих операцій порівняння та узагальнення під час вивчення водойм. Розвиток уваги під час онлайн-екскурсії. Формування та розвиток</p>
--	--	--	--

		<p>/визначає значення води для людей, рослин, тварин; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>основних природничих та екологічних компетентностей.</p>
<p>Повітря Повітря навколо нас. Значення повітря для людини, рослин, тварин. Рух повітря. Вітер. Погода. Прогноз погоди. Погодні умови. Календар погоди. Міні-проект «Прогноз погоди за народними прикметами». Стихійні явища. Правила поведінки під час стихійного лиха (землетрус, повінь, гроза тощо). Термометр. Вимірювання температури повітря. Дослідження</p>	<p>Спостереження за погодою. Ведення календаря погоди. Екскурсія з метою спостереження за погодою, силою вітру, тощо. Практична робота: вимірювання температури повітря. Обговорення з учителем важливості дослідження погодних умов. Віртуальна екскурсія «Стихійні явища»</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> називає погодні явища, за малюнками наводить приклади стихійних явищ; знає і розповідає за допомогою вчителя правила поведінки під час стихійного лиха; розуміє, для чого складається прогноз погоди, ознайомлений із значенням поняття - прогноз погоди;</p>	<p>Формування уявлень про стихійні явища та погодні умови. Розширення понять про значення повітря для рослин, тварин і людини. Розвиток мислення на основі формування умінь користування термометром. Розвиток уваги при проведенні досліджень. Формувати вміння працювати в команді.</p>

<p>зміни температури повітря протягом доби. Охорона повітря.</p>	<p>Колективна робота над міні-проектом «Прогноз погоди за народними прикметами»</p>	<p>вміє працювати в команді; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
<p>Корисні копалини Корисні копалини та їх значення. Знаходження корисних копалин. Горючі і негорючі корисні копалини. Використання корисних копалин. Охорона земних надр. Правила поводження з газом у побуті.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційними матеріалами (зразками) корисних копалин. Набуття досвіду в процесі порівняння зразків різних корисних копалин. Колективне обговорення за допомогою запитань вчителя правил користування газом у побуті. Віртуальна екскурсія «Корисні копалини рідного краю»</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> називає за допомогою зразків і малюнків деякі корисні копалини; розподіляє і класифікує корисні копалини на горючі та негорючі; за малюнками наводить приклади використання корисних копалин; ознайомлений з поняттям «корисні копалини»; знає правила користування газом у побуті; відповідає за допомогою</p>	<p>Формування уявлень про корисні копалини. Формування та розвиток мисленнєвих операцій порівняння, класифікації, аналізу на основі обстеження різних видів корисних копалин. Розвиток мовлення при позначенні різних корисних копалин. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>

		вчителя на запитання за змістом уроку.	
<p>Ґрунти Поняття «ґрунти». Ґрунти піщані, глинисті, чорноземні. Значення та використання ґрунтів у сільському господарстві. Охорона ґрунтів.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційними матеріалами різних видів ґрунтів. Практична робота: порівняння піщаного, глинистого та чорноземного ґрунту, малювання різних ґрунтів.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> називає види ґрунтів за допомогою вчителя; ознайомлений з поняттям «ґрунти»; пояснює використання ґрунту у сільському господарстві за допомогою запитань вчителя; за малюнками наводить приклади заходів з охорони ґрунтів, пояснює/визначає значення ґрунту в сільському господарстві; може виконувати простіші практичні завдання; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	<p>Розширення та уточнення понять про ґрунти. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між видами ґрунтів та врожайністю. Розвиток вміння спостерігати за природою. Формування бережливого ставлення до природних ресурсів. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>

РОЗДІЛ 3. ДІЗНАЄМОСЯ ПРО НАШУ ПЛАНЕТУ ТА ВСЕСВІТ

<p>Поняття про Всесвіт і Землю Земля – планета сонячної системи. Як рухається наша планета. Відомості про Сонце і Місяць. Глобус і фізичні карти півкуль. Півкулі і полюси Землі. Материки і океани. Сезонні і добові зміни в природі, їх причини. Практичні завдання: спостереження за рухом Сонця, спостереження за небом неозброєним оком. Правила безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>Обговорення з вчителем необхідності знань про Землю. Дослідження добових змін в природі – практична робота. Робота з картою і глобусом за допомогою вчителя. Виконання практичного завдання по спостереженню за рухом Сонця на протязі доби. Віртуальна екскурсія до планетарію з метою ознайомлення з нашою планетою в Сонячній системі. Обмін враженнями від побаченого.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> за допомогою запитань вчителя та малюнків/макетів розповідає про Всесвіт та Сонячну систему; ознайомлений з поняттями Земля, Місяць, Сонце, Всесвіт; має уявлення про глобус і карту півкуль; за допомогою вчителя може показати на глобусі та карті полюси Землі, півкулі, материки та океани; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується</p>	<p>Формування уявлень про Всесвіт та Сонячну систему. Розвиток наочно-образного мислення на основі усвідомлень знань про глобусі фізичні карти півкуль. Збагачення активного словника новими назвами. Розвиток усного монологічного мовлення. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
---	---	--	--

правил безпеки життєдіяльності під час виконання практичного завдання.

РОЗДІЛ 4. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. РОСЛИННИЙ СВІТ

<p>Рослини Рослина – частина живої природи. Загальні відомості про будову рослин. Різноманіття рослин на Землі. Рослини лісу. Рослини луків. Рослини прісних водойм. Рослини болота. Дикорослі та культурні рослини. Рослини поля. Кімнатні рослини. Назви й використання найхарактерніших рослин. Охорона рослин. Червона книга України.</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційними матеріалами різних видів рослин. Практична робота: за допомогою вчителя проведення дослідження будови рослини, основних частин квіткової рослини. Спостереження за рослинами в природі: які бувають стебла, листя тощо. Порівняння різних видів рослин, набуття досвіду порівняння. Обговорення з вчителем Червоної книги України. Екскурсія</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про будову рослини, знає, виділяє і називає основні органи квіткової рослини; розпізнає і називає найпоширеніші рослини і їх використання; порівнює між собою різні рослини, класифікує рослини за середовищем життя (росли лісу, луків, поля тощо); групує за допомогою вчителя різні рослини в належні групи; вміє досліджувати і</p>	<p>Розвиток зв'язного мовлення і мислення при порівнянні різних видів рослин. Розвиток самостійності при виконанні практичної роботи. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків на прикладі охорони рослин. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп рослин. Формування елементарної дослідницької компетенції. Формування</p>
--	---	---	---

	<p>реальна/віртуальна за темою «Різноманіття рослин».</p> <p>Екскурсія до шкільної теплиці (за наявністю).</p>	<p>спостерігати за рослинами в природі; знає як доглядати за кімнатними рослинами; ділиться враженнями про екскурсії; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати; особисто дотримується правил охорони рослин.</p>	<p>та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>
--	--	--	---

РОЗДІЛ 5. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. ТВАРИННИЙ СВІТ

<p>Тварини</p> <p>Тварина – частина живої природи. Різноманіття тваринного світу. Тварини – мешканці суші. Тварини</p>	<p>Ознайомлення за демонстраційними матеріалами з різними видами тварин. Порівняння</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>має уявлення про різноманітність тваринного світу;</p>	<p>Розширення та уточнення стійких понять про різні групи тварин. Розвиток мислення шляхом</p>
---	---	--	--

<p>– мешканці водойм. Птахи. Комахи. Свійські та дикі тварини. Значення тварин в природі та для людини. Охорона тварин. Тварини, занесені до Червоної книги.</p>	<p>різних видів тварин, набуття досвіду при цих порівняннях. Проведення групового дослідження за тваринами (на прикладі риб в акваріумі), додержуючись наданої інструкції, та за допомогою вчителя. Обговорення з вчителем Червоної книги України. Віртуальна екскурсія за темою «Різноманіття тварин».</p>	<p>групує за допомогою вчителя різних тварин в належні групи; називає групи тварин за місцем їх існування; досліджує і спостерігає за тваринами в природі; вміє доглядати за домашніми тваринами; Ділиться враженнями про екскурсії; має уявлення про тварин, які занесені до Червоної книги; знає і розуміє про необхідність охорони тварин; Пояснює на основі особистого досвіду, що природу можна досліджувати і пізнавати; особисто дотримується правил охорони тварин;</p>	<p>формування причинно-наслідкових зв'язків між охороною тварин та їх подальшим існуванням у природі. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп тварин. Розвиток уваги в процесі спостереження за тваринами в природі та домашніми тваринами. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими поняттями.</p>
--	---	---	--

		вiдповiдає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.	
--	--	--	--

РОЗДІЛ 6. ПІЗНАЄМО СЕБЕ

<p>Наше здоров'я Людина – частина живої природи. Зовнішня будова тіла людини. Ознайомлення із внутрішньою будовою тіла людини. Частина тіла та їх функції. Формування постави. Фізична активність. Повітря і дихання. Здорове харчування, догляд за зубами, режим прийому їжі. Режим дня і сон. Загартовування організму. Особиста гігієна. Корисні і шкідливі звички. Навички, що сприяють збереженню здоров'я людини. Емоційне здоров'я людини.</p>	<p>Обговорення з вчителем важливості вивчення організму людини, необхідності збереження здоров'я. Дослідження власних корисних і шкідливих звичок. Перегляди фільмів: «знайомство з організмом людини». Практичні завдання: - дослідження дихання у людини на власному прикладі; - дослідження самопочуття при фізичних навантаженнях.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про зовнішню будову тіла людини, про основні внутрішні органи; пояснює, яких правил дотримуватись, щоб бути здоровим; класифікує корисні і шкідливі для здоров'я людини навички; за малюнками називає/показує органи руху, пояснює основи правильної осанки; може пояснити за допомогою вчителя що</p>	<p>Розвиток пам'яті на основі відтворення правил здорового способу життя. Розширення уявлень про зовнішню і внутрішню будову людини. Розвиток мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за незначною допомогою вчителя.</p>
--	--	--	---

	<p>Формулювання висновків за допомогою вчителя стосовно навичок і звичок для збереження власного здоров'я.</p>	<p>таке емоції та емоціональне здоров'я людини; розуміє значення чистого повітря для дихання; має уявлення про значення фізичної активності для здоров'я; знає та дотримується правил особистої гігієни; за допомогою вчителя робить елементарні висновки в процесі виконання практичних завдань і досліджень; дотримується правил здорового способу життя; вміє співпрацювати в групі.</p>	<p>Формування та розвиток основних природничих компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими поняттями. Розвиток самостійності при виконанні практичної роботи.</p>
--	--	---	--

РОЗДІЛ 7. ВЧИМОСЯ ЗБЕРІГАТИ ПРИРОДУ

<p>Людина і природне середовище Ставлення людини до природи. Людина – частина природи. Вплив діяльності людини на довкілля. Забруднення повітря, води, ґрунтів. Поняття екологія. Взаємодія з природою задля її збереження. Охорона природи. Заповідники. Червона книга України. Природні скарби України. Правила поведінки в природі. Природа у творчості поетів, письменників, художників. Вироби з природного матеріалу.</p>	<p>Обговорення з вчителем необхідності вивчення взаємозв'язків між людиною і природою. Набуття знань в процесі ознайомлення із природними об'єктами. Розв'язування простих ситуативних завдань екологічної тематики, наприклад, як можна зменшити забруднення довкілля. Дослідження власної поведінки щодо правильної взаємодії з природою. Практичні завдання: вивчення віршів, створення малюнків природничого змісту. Засвоєння правил поведінки у природі. Віртуальна екскурсія по заповідникам України.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> знає, розуміє та може пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, має уявлення про природне середовище і про те, що людина є невід'ємною частиною природи; розуміє і за допомогою вчителя пояснює, який вплив має діяльність людини на природне середовище; за допомогою вчителя наводить приклади взаємозв'язків людини с природою; відповідає на прості, чітко сформульовані запитання стосовно забруднення довкілля; засвоює правила</p>	<p>Формування дбайливого ставлення до природи, формування основ екологічної свідомості. Розширення уявлень про екологію. Розвиток мислення в процесі встановлення причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за допомогою вчителя. Формування та розвиток основних природничих компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції. Збагачення активного словника новими</p>
--	--	--	---

		<p>поведінки в природі; виконує прості практичні завдання (вірш, малюнок природничого змісту); знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час перебування на природі; ділиться враженнями про екскурсії в природу і віртуальні екскурсії; за допомогою вчителя розв'язує прості ситуативні завдання екологічного напрямку.</p>	<p>поняттями. Розвиток самостійності при виконанні практичних завдань.</p>
--	--	---	---

6 клас

Пропонований зміст інтегрованого курсу	Види навчальної діяльності	Очікуванні результати навчання	Спрямованість корекційно-розвиткової роботи
--	----------------------------	--------------------------------	---

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖУЄМО СВІТ ПРИРОДИ

<p>Тіла, речовини, явища природи Основні ознаки живої і неживої природи. Тіла живої природи. Тіла неживої природи. Природні тіла і їх приклади. Рукотворні тіла (вироби) і їх приклади. Визначення фізичних тіл. Речовини. Уявлення про будову речовин. Твердий, рідкий та газоподібний стан речовин. Поширення речовин в природі та використання їх людиною. Явища природи. Приклади явищ природи.</p>	<p>Обговорення з вчителем важливості вивчення природних явищ, фізичних властивостей речовин. Підготовка до спостереження за природою. Екскурсія в природу реальна/віртуальна з метою спостереження за живою і неживою природою, за явищами природи. Дотримування правил безпеки під час виконання завдання. Дослідження та</p>	<p><i>Учень/ учениця:</i> знає, розуміє та може пояснити за допомогою вчителя основні закономірності живої та неживої природи, за запитаннями вчителя пояснює основні ознаки живої і неживої природи; за запитанням вчителя називає/показує об'єкти живої та неживої природи; порівнює тіла живої і неживої природи, визначає спільне й</p>	<p>Формування зацікавленості та позитивного ставлення до навчання. Розвиток уваги завдяки спостереженням. Розвиток мислення при порівнянні тіл, речовин, явищ. Розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків між живою і неживою природою. Розвиток пам'яті при засвоєнні нових назв.</p>
--	--	---	---

	<p>обговорення ознак живої та неживої природи на прикладах.</p> <p>Порівняння та співставлення природних тіл та рукотворних виробів, визначення спільного й відмінного. Формулювання висновків за допомогою вчителя .</p>	<p>відмінне між ними; за допомогою вчителя обговорює і наводить приклади природних тіл і рукотворних виробів; наводить приклади явищ природи, пояснює на основі особистого досвіду деякі явища природи; пізнає світ природи засобами простих наукових досліджень за допомогою вчителя; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.</p>	<p>Розвиток усного мовлення в процесі відповідей на запитання та самостійного складання речень за тематикою уроку.</p> <p>Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
--	---	---	---

РОЗДІЛ 2. ВИВЧАЄМО НЕЖИВУ ПРИРОДУ

<p>Вода Вода в природі і в побуті. Властивості води як рідини. Розчинні та нерозчинні у воді речовини. Розчини в природі. Три стани води. Кругообіг води. Туман, роса, іній, хмари. Опади, їх види. Водойми України. Значення води для людини, тварин та рослин. Використання води в побуті, промисловості, сільському господарстві. Охорона та бережливе ставлення до води в природі і в побуті.</p>	<p>Демонстрація дослідів: Розширення води при нагріванні. Розчинність солі та цукру у воді. Очищення каламутної води. Практична робота: Вимірювання температури холодної, гарячої та теплої води. Порівняння, співставлення розчинних і не розчинних у воді речовин. Екскурсія до найближчого водоймища або віртуальна екскурсія.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> розуміє значення води у побуті і в природі, знає основні властивості води і називає їх за допомогою вчителя; знає ознаки рідини; знає деякі властивості рідких тіл; за малюнками наводить приклади розчинів у природі; за малюнками пояснює /визначає значення води для людей, рослин, тварин; за малюнками наводить приклади охорони водних ресурсів, промислового значення води; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку;</p>	<p>Формування уявлень про стани води. Розвиток мислення шляхом аналізу зовнішніх ознак (стану води) і властивостей води. Формування причинно-наслідкових зв'язків у процесі спостереження за перетворенням стану води. Набуття досвіду розв'язання найпростіших завдань за темою уроку. Розвиток уваги під час екскурсії. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетентності. Виховання бережливого ставлення до води в</p>
---	--	--	--

		порівнює між собою об'єкти, визначає спільне і відмінне; знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час екскурсії.	природі та побуті.
Повітря Властивості повітря. Теплопровідність повітря, використання цієї властивості в побуті. Склад повітря . Кисень. Значення кисню в житті людини, тварин, рослин. Вуглекислий газ. Чисте і забруднене повітря. Боротьба за чистоту повітря. Значення повітря. Метеорологічна служба.	Демонстрування дослідів: Виявлення повітря в твердих тілах. Пружність повітря. Повітря поганий провідник тепла. Властивості кисню підтримувати горіння. Практична робота: Вимірювання температури повітря. Екскурсія в природу з ціллю спостереження за температурою повітря, силою та напрямленням вітру. Обговорення з учителем	<i>Учень/учениця:</i> має уявлення і називає за допомогою вчителя властивості повітря; знає і розповідає за допомогою вчителя про використання деяких властивостей повітря у побуті; має уявлення про склад повітря, про значення кисню для дихання рослин, тварин, людини; знає про заходи щодо охорони повітря; вміє користуватися термометром;	Формування уявлень про рух повітря. Розширення понять про значення кисню для рослин, тварин і людини. Розвиток мислення на основі формування умінь користування термометром. Розвиток уваги при проведенні досліджень. Формування елементарної дослідницької компетентності. Формування вмінь працювати в команді. Формування та розвиток

	<p>значення повітря в житті людей.</p> <p>Перегляд відео за темою «забруднення повітря на Землі».</p> <p>Колективна робота над міні-проектом «Як охороняти повітря»</p>	<p>знає правила поведінки під час стихійного лиха; розуміє, для чого складається прогноз погоди, ознайомлений із значенням поняття - прогноз погоди; вміє робити в команді; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	<p>основних природничих та екологічних компетентностей.</p>
<p>Корисні копалини</p> <p>Корисні копалини, що використовуються як будівельні матеріали: граніт, вапняки, пісок, глина.</p> <p>Горючі корисні копалини: торф, кам'яне вугілля, нафта, природний газ. Використання горючих корисних копалин. Правила поводження з газом у побуті.</p> <p>Корисні копалини, з яких виробляють мінеральні добрива. Калійна сіль. Фосфорити.</p>	<p>Практичні роботи:</p> <p>визначення вологості торфу;</p> <p>визначення крихкості кам'яного вугілля;</p> <p>дослідження розчинності кам'яної солі;</p> <p>дослідження розчинності калійної солі і нерозчинності фосфоритів.</p> <p>Розпізнавання чорних і кольорових металів за зразками.</p>	<p><i>Учень/учениця:</i></p> <p>ознайомлений з поняттям «корисні копалини»;</p> <p>називає за допомогою зразків і малюнків деякі корисні копалини;</p> <p>знає відмінні ознаки основних корисних копалин, корисні копалини своєї місцевості;</p> <p>розподіляє і класифікує</p>	<p>Формування уявлень про корисні копалини.</p> <p>Розвиток мислення і уваги в процесі розпізнавання корисних копалин за зовнішніми суттєвими ознаками.</p> <p>Формування операцій мислення: порівняння, класифікація, аналізу на основі обстеження різних видів корисних копалин.</p> <p>Формування елементарної</p>

<p>Кам'яна сіль.</p> <p>Корисні копалини, з яких одержують метали: залізна, мідна, алюмінієва руди.</p> <p>Охорона корисних копалин в Україні.</p>	<p>Віртуальна екскурсія до місць видобування та переробки корисних копалин. Перегляд відео, науково-документальних фільмів «Використання корисних копалин».</p>	<p>корисні копалини; за малюнками наводить приклади використання корисних копалин; знає про заходи щодо охорони корисних копалин; вміє користуватися найпростішим лабораторним обладнанням; знає правила користування газом у побуті; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.</p>	<p>дослідницької компетентності. Розвиток зв'язного мовлення при позначенні корисних копалин. Розширення активного словника. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>
<p>Ґрунти</p> <p>Що таке ґрунти. Склад ґрунту (перегній, глина, пісок, мінеральні солі і вода). Типи ґрунтів (піщані, глинисті, чорноземні). Відмінність ґрунтів за їх складом. Властивості ґрунтів. Випаровування води з</p>	<p>Подальше ознайомлення з демонстраційними матеріалами різних видів ґрунтів. Практичні роботи: Порівняння та співставлення піщаних та</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> ознайомлений з поняттям «ґрунти»; знає про склад ґрунту та його частини; знає/називає властивості ґрунтів;</p>	<p>Розширення та уточнення понять про ґрунти. Розвиток мислення на основі аналізу і класифікації ґрунтів за їх типами. Розвиток вміння групувати</p>

<p>грунту. Родючість – основна властивість ґрунту. Підвищення родючості. Обробіток ґрунту. Значення ґрунту. Охорона ґрунтів в Україні.</p>	<p>глинястих ґрунтів. Обробка ґрунту при вирощування кімнатних рослин. Виконання за допомогою малюнка ґрунтового розрізу. Віртуальна екскурсія до ґрунтових відшарувань.</p>	<p>знає/пояснює відмінні ознаки піщаного, глинистого, чорноземного ґрунту; знає місцеві типи ґрунтів та значення ґрунтів; пояснює використання ґрунту у сільському господарстві за допомогою запитань вчителя; має уявлення про заходи щодо охорони ґрунту ; вміє проводити нескладний обробіток ґрунту; відповідає за допомогою вчителя на чітко сформульовані запитання за змістом уроку.</p>	<p>та класифікувати за типовими ознаками. Розширення активного словника іменниками та прикметниками, що означають ґрунти та їх властивості. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між видами ґрунтів та врожайністю. Розвиток вміння спостерігати за природою. Формування бережливого ставлення до природних ресурсів. Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей. Формування елементарної дослідницької компетенції.</p>
--	--	---	---

--	--	--	--

РОЗДІЛ 3. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. РОСЛИНИ

<p>Рослини</p> <p>Значення рослин у природі та житті людини.</p> <p>Загальні відомості про квіткові рослини. Органи квіткової рослини: корінь, стебло, листок, квітка, насіння.</p> <p>Умови життя рослин: світло, повітря, вода, мінеральні солі.</p> <p>Листопад і його значення.</p> <p>Дерева, кущі, трави. Зовнішній вигляд дерев. Різниця між деревом і кущем. Зовнішній вигляд трав.</p> <p>Рослини лісу. Хвойні та листяні дерева. Лісові кущі. Охорона лісів.</p> <p>Рослини саду. Плодові дерева: яблуна, груша, вишня та інші.</p> <p>Ягідні кущі.</p> <p>Овочеві культури. Приклади овочевих рослин: огірок, помідор,</p>	<p>Ознайомлення з демонстраційними матеріалами різних видів рослин.</p> <p>Практичні роботи (за допомогою вчителя):</p> <ul style="list-style-type: none"> - проведення дослідження будови рослини, основних частин квіткової рослини; - висівання насіння в горщики з ґрунтом; <p>Досліди (за допомогою вчителя):</p> <ul style="list-style-type: none"> - неможливість життя рослини без світла; - неможливість життя рослини без води; - неможливість життя рослини без повітря; <p>Формулювання висновків</p>	<p><i>Учень/учениця</i></p> <p>знає/виділяє/називає основні органи квіткової рослини;</p> <p>має уявлення про умови життя рослин: світло, повітря, вода, мінеральні солі;</p> <p>за запитання вчителя пояснює залежність рослин від кількості тепла, світла, води у різні пори року;</p> <p>розпізнає і називає найпоширеніші рослини і їх використання; порівнює між собою різні рослини, класифікує їх: рослини лісу, рослини саду, овочеві рослини, рослини</p>	<p>Розвиток аналітичного сприймання на основі обстеження рослин (визначення стебла, листа, квітки тощо).</p> <p>Формування причинно-наслідкових зв'язків та залежностей між рослинами та неживою природою (повітря, світло, вода, мінеральні солі).</p> <p>Розвиток мисленневих операцій аналізу, порівняння, класифікації та узагальнення в процесі розподілу рослин на групи.</p> <p>Розвиток пам'яті та розширення активного словника в процесі</p>
--	--	--	--

<p>квасоля, морква, буряк, цибуля та інші.</p> <p>Рослини поля. Хлібні рослини.</p> <p>Праця людей у полі.</p> <p>Кімнатні рослини. Різноманітність кімнатних рослин. Догляд за кімнатними рослинами.</p> <p>Квітково-декоративні рослини.</p> <p>Охорона рослин. Національні природні парки України.</p>	<p>досліджень за допомогою вчителя.</p> <p>Спостереження за рослинами в природі: які бувають стебла, листя тощо. Порівняння різних видів рослин, набуття досвіду при цих порівняннях.</p> <p>Екскурсія реальна/віртуальна за темою «Різноманіття рослин».</p> <p>Екскурсія до шкільної теплиці (за наявністю).</p>	<p>поля, кімнатні рослини, квітково-декоративні рослини);</p> <p>групує за допомогою вчителя різні рослини в належні групи;</p> <p>за наочною опорою розрізняє хвойні і листяні дерева, характеризує дерева, кущі, трави, їхні ознаки;</p> <p>вміє розрізняти культурні і дикорослі рослини;</p> <p>розрізняє/визначає/називає овочі та фрукти; за допомогою вчителя розрізняє рослини поля;</p> <p>вміє досліджувати і спостерігати за рослинами в природі; знає як доглядати за кімнатними рослинами в класі; за допомогою дорослого доглядає за кімнатними</p>	<p>запам'ятовування назв рослин.</p> <p>Розвиток самостійності в процесі виконання практичних робіт.</p> <p>Розвиток вмінь і навиків по догляду за рослинами в класі.</p> <p>Виховання бережливого ставлення до рослин.</p> <p>Формування елементарної дослідницької компетенції.</p> <p>Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.</p>
---	--	---	--

		рослинами; ділиться враженнями про екскурсії в природу і віртуальні екскурсії; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку; має уявлення про охорону рослин і особисто дотримується правил охорони рослин.	
--	--	--	--

РОЗДІЛ 4. ВИВЧАЄМО ЖИВУ ПРИРОДУ. ТВАРИНИ

Тварини Різноманіття тваринного світу. Тварина – частина живої природи. Тварини, які не мають хребта. Дощовий черв'як. Комахи. Різноманіття комах. Приклади комах: бджола, хрущ, кімнатна муха та інші. Роль комах в природі, значення для людей. Тварини, які мають хребет. Риби. Загальні ознаки риб.	Ознайомлення за демонстраційними матеріалами (колекції, слайди, таблиці, муляжі, вологі препарати, відеофільми тощо) з різними видами тварин. Порівняння різних видів тварин, набуття досвіду при цих порівняннях. Проведення групового	<i>Учень/учениця:</i> має уявлення про різноманітність тваринного світу; має уявлення про безхребетних і хребетних тварин; групує за допомогою вчителя різних тварин в належні групи; знає загальні ознаки	Розширення та уточнення понять про умови існування, живлення, розвиток та розмноження тварин, що вивчаються. Розвиток мислення на основі формування вміння розпізнавати та називати тварин різних груп. Розвиток пам'яті на основі відтворення назв тварин,
--	--	--	---

<p>Середовище існування. Різноманітність риб. Річкові риби. Морські риби. Значення та охорона риб.</p> <p>Тварини, які існують і на суші, і в воді (земноводні). Різноманіття та загальні ознаки. Зелена жаба.</p> <p>Плазуни. Загальні ознаки та різноманіття плазунів. Вуж, ящірка, черепаха.</p> <p>Птахи. Загальна характеристика птахів. Різноманіття птахів: дятел, синиця, орел, сова, качка, ластівка, горобець, ворона, голуб тощо.</p> <p>Місця існування птахів. Свійські птахи.</p> <p>Тварини, які вигодуєть малят молоком(ссавці). Різноманіття тварин цієї групи. Приклади: білка, заєць, вовк, ведмідь, кит, дельфін, мавпа тощо. Свійські тварини цієї групи.</p> <p>Охорона тварин в Україні.</p>	<p>дослідження за тваринами, додержуючись наданої інструкції, та за допомогою вчителя.</p> <p>Практична робота: Спостереження за рибами в акваріумі з метою з'ясування як вони дихають, рухаються. Догляд за рибами.</p> <p>Екскурсія реальна/віртуальна до заповідників, музеїв тварин за темою «Тварини світу».</p>	<p>різних груп тварин; вміє розпізнавати тварин різних груп; має уявлення про значення тварин у житті, природі, господарській діяльності людини; досліджує і спостерігає за тваринами в природі; вміє доглядати за домашніми тваринами; знає про умови утримання, догляду та годівлі деяких сільськогосподарських тварин; ділиться враженнями про он-лайн екскурсію; має уявлення про тварин, які занесені до Червоної книги; знає і розуміє про необхідність охорони тварин;</p>	<p>що вивчаються. Розвиток мислення шляхом встановлення причинно-наслідкових зв'язків між охороною тварин та їхнім подальшим існуванням в природі. Розвиток аналітичного сприймання шляхом дослідження різних груп тварин. Розвиток уваги шляхом спостережень за тваринами в природі та домашніми тваринами. Збагачення активного словника новими поняттями. Розвиток мовлення в процесі обговорення екскурсій. Розвиток мисленнєвих операцій аналізу, порівняння, класифікації</p>
---	---	---	---

		особисто дотримується правил охорони тварин; відповідає за допомогою вчителя на запитання за змістом уроку.	тварин на групи (комахи, риби, птахи, ссавці тощо). Формування та розвиток основних природничих та екологічних компетентностей.
--	--	---	--

РОЗДІЛ 5. ПІЗНАЄМО СЕБЕ. ЛЮДИНА

<p>Людина Людина – частина живої природи. Збереження та зміцнення здоров'я. Організм людини – єдине ціле. Органи руху. Формування постави. Значення фізкультури, спорту та ранкової гімнастики для розвитку м'язів. Органи травлення. Значення харчування. Харчові продукти. Гігієна органів травлення. Органи кровообігу. Пульс та його значення. Органи дихання. Необхідність</p>	<p>Обговорення з вчителем важливості вивчення організму людини, необхідності збереження здоров'я. Ознайомлення за демонстраційними матеріалами (колекції, слайди, таблиці, муляжі, відеофільми тощо) з організмом людини. Практичні завдання: - дослідження дихання у людини на власному</p>	<p><i>Учень/учениця :</i> має уявлення про організм людини, знає/називає за допомогою вчителя основні внутрішні органи людини; має уявлення про значення фізкультури і спорту для формування постави; знає про шкідливий вплив куріння на організм людини;</p>	<p>Формування уявлень про організм людини, здоровий спосіб життя та його складові. Розвиток пам'яті на основі відтворення правил здорового способу життя, розширення та збагачення уявлень про здоровий спосіб життя. Розвиток мислення на основі формування вмінь підраховувати пульс, надання невеличкої</p>
--	---	--	--

<p>чистого повітря для дихання. Значення зелених насаджень для здоров'я. Органи чуття. Шкіра. Гігієна шкіри та гігієнічні вимоги до одягу. Загартовування організму. Значення сну для організму людини.</p>	<p>прикладі; - невеликі фізичні навантаження для спостереження за роботою м'язів; - підрахунок частоти пульсу в спокійному стані та після виконання ряду гімнастичних вправ; - перша допомога при невеличкому пораненні шкіри; - перша допомога при опіках. Формулювання висновків за допомогою вчителя стосовно навичок і звичок для збереження власного здоров'я.</p>	<p>розуміє значення чистого повітря для дихання; має уявлення про вплив харчування на здоров'я людини, про правильне харчування; має уявлення про основи здорового способу життя; вміє надавати допомогу при невеличкому пораненні шкіри, при опіках; вміє підрахувати частоту пульсу; знає та дотримується правил особистої гігієни; має уявлення про режим та розпорядок дня; за допомогою вчителя робить елементарні висновки в процесі виконання практичних</p>	<p>медичної допомоги. Розвиток мислення шляхом формування причинно-наслідкових зв'язків між диханням людини та дотриманням чистоти повітря. Формування мотивації щодо дотримання правил особистої гігієни. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за незначною допомогою вчителя. Формування та розвиток основних природничих компетентностей. Збагачення активного словника новими поняттями. Розвиток самостійності при виконанні практичних завдань.</p>
---	---	---	---

		завдань і досліджень; ознайомлений з правилами здорового способу життя та дотримується їх; вміє співпрацювати з іншими учасниками групи.	
--	--	---	--

РОЗДІЛ 6. ЛЮДИНА І ПРИРОДА. ВЧИМОСЯ ЗБЕРЕЖЕННЮ ПРИРОДНИХ БАГАТСТВ

<p>Екологія людини Поняття екології та екологічних проблем. Єдність людини та навколишнього середовища. Місце і значення людини в природі. Здоров'я людини. Вплив навколишнього середовища на здоров'я людини. Способи збереження здоров'я. Вплив людини на природу. Взаємодія з природою задля її збереження. Збереження природних багатств.</p>	<p>Обговорення з вчителем проблеми взаємозв'язку людини і природи. Набуття знань в процесі ознайомлення із природними об'єктами та їх впливом на здоров'я людини (онлайн/офлайн). Розв'язування простих ситуативних завдань за екологічною тематикою, наприклад, як можна зменшити забруднення</p>	<p><i>Учень/учениця:</i> має уявлення про природне середовище і про те, що людина є невід'ємною частиною природи; має уявлення про будову і функції людського організму; розуміє і за допомогою вчителя пояснює, який вплив має діяльність людини на природне</p>	<p>Формування дбайливого відношення до природи та основ екологічної свідомості. Розширення уявлень про екологію. Формування причинно-наслідкових зв'язків та залежностей між неживою природою та здоров'ям людини. Розвиток мислення в процесі встановлення</p>
--	--	---	---

	<p>повітря, води, ґрунтів для здоров'я людини.</p> <p>Дослідження власної поведінки щодо правильної взаємодії з природою.</p> <p>Практичні завдання: вироби з природного матеріалу, створення малюнків природничого змісту.</p> <p>Засвоєння правил поведінки с природі.</p> <p>Віртуальна екскурсія по заповідникам світу.</p>	<p>середовище;</p> <p>за допомогою вчителя наводить приклади взаємозв'язків людини с природою;</p> <p>відповідає на прості, чітко сформульовані запитання стосовно забруднення довкілля;</p> <p>дотримується правил поведінки у природі;</p> <p>виконує прості практичні завдання (вироби, малюнки природничого змісту);</p> <p>знає і дотримується правил безпеки життєдіяльності під час перебування на природі;</p> <p>ділиться враженнями про екскурсії;</p> <p>за допомогою вчителя розв'язує прості ситуативні завдання</p>	<p>причинно-наслідкових зв'язків у існуванні людини як частини живої природи. Розвиток усного мовлення в процесі відповіді на запитання та складання запитань, за допомогою вчителя.</p> <p>Формування та розвиток основних природничих компетентностей.</p> <p>Збагачення активного словника новими поняттями.</p> <p>Розвиток самостійності при виконанні практичних завдань.</p>
--	---	---	---

		екологічного напрямку.	
--	--	------------------------	--

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Інтегрований курс «Пізнаємо природу» вирішує спільні навчальні та виховні завдання, що сприяють всебічному розвитку особистості здобувача освіти, корекції його пізнавальної та особистісної сфер (розвитку сприймання, уваги, пам'яті, мислення, збагачення уявлень). Використання індивідуального диференційованого підходу сприяє досягненню корекційних ефектів розвитку дитини під час вивчення даного курсу.